

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Parochorum, Sive Institutiones & Praxes Tum Vitæ, tum Officii Pastoralis

Musart, Charles

Monachii, 1654

II. & III. Praxes variæ ad iuuandos morientes; quâ in re magnâ arte, & prudentiâ opus est.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41616

bo, aut tentationibus infirmum in
præsentiore salutis discrimine versari.

N V M : II.

De Arte iuuandi grauitè Infirmos.

AT quid istic agam? inquires; iuua-
bis ad bene moriendum. Multa
hic præscriberem, nisi memor essem
promissæ breuitatis; nam vt longa est
ars bene moriendi, ita multa sunt præ-
cepta bene iuuandi moribundos; quâ
de re extant, qui accuratè scripserint.
Laudatur Ioannis Polanci Methodus,
Caspar Loartius de afflictorum conso-
latione, & Amicus fidelis non pridem
editus; extat etiam modus visitandi,
& iuuandi infirmos à Paulo V. præ-
scriptus, quo vtâris, si habes adma-
num. Ex quibus, vt tibi sim commo-
dus, rem totam ad pauca capita huc
reuocabo.

Primum; ardebis zelo iuuandi ani-
mam illam, quæ inter confinia vitæ, &
mortis properat ad æternitatem: is

K 6

enim

enim zelus non modò te alacrem reddet ad ferendas molestias, quæ subinde in morientium curâ subeundæ sunt; sed etiam reddet attentum, & vigilem, vt nihil omittas eorum, quæ solatium, & opem adferre possint. Deinde studebis, vt infirmum tibi beneuolum reddas, significatione tuæ erga eum beneuolentiæ, oblatione officiorum, quibus ille putet, te posse cum illi, tum suis gratificari; ita tamen, vt intelligat, nihil te omnino agere velle proprii commodi, aut lucri gratiâ, sed solam Dei gloriam, & salutem ipsius intendere. Porrò cauebis, siue in ad-eundo, siue in loquendo, agendoue, ne quid imprudenti tibi excidat, quod offendat, aut fastidium adferat; quare considerandæ erunt circumstantiæ loci, temporis, morbi, ægroti, eorum, qui adsunt; & rerum, quæ in colloquium adferentur; modi, quo proferentur. Sermo non sit longus, neque concionatorius, neq; clamorosus, neque asper;

asper ; pauca , & selecta cum aliquâ
suauitate condiantur ; hinc , inde
aspergatur locus aliquis sacræ Scri-
pturæ è re natâ . Delectant maximè
similitudines , & exempla , simulque
mouent . Cauebis autem , ne facilè
mortem imminere denunties ; faciant
hoc alii potiùs , nisi cum expediret sa-
luti infirmi negligentis , & alii nun-
tiare vel non auderent , vel nollent ;
iam enim tibi hoc onus incumberet .
Facies igitur tunc , sed cum sale , du-
cto longiùs exordio , à qualitate mor-
bi , diurnitate , grauique molestiâ ,
vnde maius fortè periculum imminere
posset ; tutius esse præuerrere Eccle-
siæ Sacramentis , sacrâ in primis con-
fessione , & reliquis , præsertim cum
timetur delirium aut deliquium , (vt
facilè fit in acutis febribus) aut certè
suffocatio à catarrhis . Tum res ipsa
agenda , præparatio scilicet ad bene ,
felicitéq; obeundum , quantumcunq;
videatur spes aliqua vitæ . Vbi pri-

mum minuendus metus, & horror
mortis; quippe omnibus moriendum
esse, etiam Christo fuisse mortem sub-
eundam, postquam homo mortalis
esse coepit: tum induendus mundi,
rerumq; mundanarum contemptus:
hanc vallem esse malorum, & miseria-
rum, plenum periculis, & naufragiis
mare: Beatos, qui feliciter in portum
caelestem enauigârint: aspirandum
potius ad res caelestes, & Diuinas;
maximè omnium procuranda Eccle-
siae Sacramenta, quibus animus muni-
atur contra dæmonum impugnationes:
tum virtutum actus feruenter, &
sæpe exercendi, præsertim Fidei, Spei,
Amoris Dei, & proximi, Contritionis,
Resignationis in diuinam voluntatem,
ad extremum constantis Patientiæ.
Hanc in rem istarum virtutum for-
mulam tenebis ipse, & docebis infir-
mum, verbis præeundo, vti ipse vel
ore si possit, vel saltem animo sequatur.
Pro fidei protestatione recitabis infir-

mo sigillatim per articulos Symbolum Apostolorum, vt ad singulos ipse respondeat, vel annuat: Tecum tandem sic concludet: *Ego in hac fide Ecclesie Catholice, & Apostolice, extra quam saluus nemo esse potest, protestor me velle viuere, & mori: quod si aliquid contrarium huic mee protestationi demon mihi quomodocunq; ingesserit; ex nunc, dum adhuc mihi sum presens, & mentis compos, abhorreo pro tunc, ex animo, & detestor.*

Porro quia spes nostra nititur bonitate Dei, & morte Christi Redemptoris, simulque petitione mediorum, ad vitam æternam consequendam; subiicietur hæc oratiuncula, ad actum spei formandum: *Domine DEVS, uti par est, & iubes: ita de te summo bono in bonitate, & misericordiâ sentio: quod me non creasti, vt eternum perderes. Confido itaq; in te, & in Passione, Cruce, morte, & meritis Christi IESV, mei Redemptoris, & in ipsius Sacramentis, quæ instituit, non in meis meritis, aut operibus,*
quæ

que sine gratiâ Christi scio nullius esse valoris: da mihi, bone IESU, per tua illa merita, da omnia, que scis mihi necessaria, ut perseuerem in tuâ gratiâ, & ut te in celo potiar, Amen. Subiungatur in fine Oratio Dominica, & Angelica Salutatio.

Inflammabis deinde maximè infirmum ad frequentem actum Charitatis, Amoris Dei, & proximi propter Deum, simulque perfectę Contritionis; cum resignatione & oblatione animi parati ad omnia agenda, & ferenda fortiter, iuxta sanctissimam Dei voluntatem: qui omnes actus comprehenduntur expressâ sequentis Orationis formulâ: O DEVS mi, bonitas infinita, ego te amo super omnia, te ex toto corde meo, ex totâ animâ, ex totis viribus diligo; ideôq; volo omnia tua precepta implere, & me semper conformare sanctissimæ tuæ voluntati, quia dignus es super omnia amari, & plus infinities, quàm amare possim. Doleo ex intimo corde, quòd Ma-

iesta

iestatem tuam, ac bonitatem peccatis meis
 offenderim, quam debeo, & nunc volo
 amare, amôq₃ super omnia; idq₃, quia tu
 es DEVS infinite potens, sapiens, sanctus,
 & bonus, cui peccatum supra, quam dici
 potest, summè displicet & aduersatur.
 Quare propter hunc tuû amorem firmiter
 statuo, non ampliùs te offendere, omnes
 peccandi occasiones fugere, ritè confiteri,
 poenitentiam implere, omne id, ad quod
 obligor, facere; imò ut pleniùs satisfaciam,
 remitto nunc ex animo, si quis me unquam
 offenderit, meq₃ totum tibi offero, simûlq₃
 omnia, qua mihi toleranda erunt, vel a-
 genda; utq₃ suppliciter peto veniam deli-
 ctorum meorum, ita spero fore per meritû
 pretiosissimi sanguinis tui, bone IESV,
 ut impetrem, quod peto, tuâq₃ adiuuante
 gratiâ vitam corrigam, & ad mortē vsq₃
 in tuo seruitio perseuerem, Amen. IESV.

Hanc formulam amoris DEI su-
 per omnia, & perfectæ contritionis,
 quam clauem cæli auream appellant,
 variis linguis prælo datam, & per tot
 cente-

centena hominum millia in orbe Christiano dispersam, expediret te habere in multis exemplaribus scriptis, aut impressis, ut infirmis vsui esse possint, praesertim circa finem vitae; quam ipsi deuotè legerent identidem, aut à suis sibi legi curarent. Nam plurimum valent isti actus ad felicem mortem, & gratiam Dei, aut recuperandam, aut augendam: quæ causa est, cur Pastori plurimi in scholis, & publicis Catechismis, aut Concionibus curent præeunte vno à cæteris omnibus clarè recitari per partes, atq; ita memori-ter addisci, saltem quoad sensum; ut tum sani, tum maximè infirmi, eos tam necessarios, & salutare actus eliciant. Tu quæso istos imitare: fructum non poenitendum experieris. Prouidendum etiam, ut si quibus debitis, aut votis teneatur, & præstare possit infirmus, ea exsoluat eo modo, quo est obligatus. Præterea familiam rectè componat, quantum potest, si in eà

discor-

discordiæ sint, aut odia: denique eam horretur ad fidem in Deum, & bonam vitam, suisque exemplum piæ mortis relinquat.

NVM: III.

Modus inuandi iam in extremis constitutos.

Hic iam plus operis, ac laboris est, vbi ex vno iactu de totâ re luditur, tanti res momenti, vt ex eo pendeat æternitas: ferè in hoc tempus quadrant eadem, quæ paulò antè pro grauitè infirmis attulimus; nisi quòd maiori vtendum sit compendio, & nonnullâ aliâ praxi, & cùm iam magis vires, & animi morientem deficiunt, vide, an tibi arrideat hæc praxis. Ostende agonizanti Crucifixi effigiem: *Hoc est, inquires, Vexillum Christianæ militiæ, hic est Dux noster, IESVS Crucifixus;* tum mone, vt tecum ore, vel saltem mente hæc proferat: *O mi IESV, credo in te* (hic præbe

præbe exofculandum Crucifixum) mox: *O mi IESV, spero in tuâ passione, & tuis vulneribus, ubi me recondo.* (osculanda hîc quinque Christi vulnera.) Denique posito Crucifixo supra pectus: *O mi IESV, amo te ex toto corde meo super omnia, ideôq; doleo, quòd diuinam tuam Maiestatem, & bonitatem infinitam toties in vitâ meâ offenderim: dimitte vniversa peccata mea mihi, sicut ego ex animo condono omnibus, qui quoquo modo me offenderint, simûlq; veniam peto ab omnibus, quos offendi.*

Præter hæc habebis in promptu breues, & appositas oratiunculas, quas iaculatorias vocant. Eiusmodi sunt hæ: *IESV, esto mihi IESVS, id est, Saluator. Sancta MARIA, Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc, & in horâ mortis nostræ. Maria mater gratiæ, mater misericordiæ, tu nos ab hoste protege, & mortis horâ suscipe.* Ad Angelum Custodem, aliôsque Sanctos Patronos, & inter hos nominatim ad S. Iosephû,

• & S.

& S. Barbaram pro felici morte, similes precatiunculas suggeres. Monendus erit præterea infirmus, vt in agone sæpe ore, vel saltem corde piè inuocet Sanctissima illa nomina, IESVS, MARIA, præsertim pro lucrandis indulgentiis, si sit de aliquâ Confraternitate; quem etiam in vsum monui, vt semper penès te habeas aliquod numisma, aut granum benedictum, quo ille vti possit: monendus, denique, vt oblatam, imò captatam vtrò occasionem arripiat, sæpius impetrandi à Sacerdote absolutionem: præsertim si quid conscientiam perturbet, imò etsi nihil grauius occurrat, intelligat sufficere, si nihil aliud conscientiam vrgeat, leue aliquod peccatum confiteri, saltem de vitâ præteritâ; sæpius enim id fieri, cum morbus est grauior, expedit tum ad maius meritum, & robur contra tentationes; tum, vt si quid fortassis memoriâ exciderit (quod fit facilè in
iis,

iis, qui subinde delirant) simul absolui possit; huc etiam hoc pertinet, sufficere, ut in ultimo agone constitutus à quocunque Sacerdote praesente absolui possit, (quod maximi est beneficii) si dum est sibi praesens, significet se cupere in extremâ illâ vitæ periodo de suis peccatis absolui; absolui enim poterit, cum Sacerdos aderit, idque cognôrit se ipso, aut si aliter fieri non potest, ex aliis, modò non sciatur priorem voluntatem mutasse. Ante discessum asperge aquâ lustrali, & praebe Crucifixum ad osculandum: domesticos verò mone, ut si infirmus, vel res ipsa exigat, te reuocent, facillimèque te praebe. Interim subinde, praesertim in extremis, aquâ benedictâ aspergant, Crucifixum oculis obiciant, sancta nomina pronuntient, & pias preces fundant: caueant tamen, ne obtundant, aut molestent, multò magis ne intrò subeant, qui conscientiam perturbent, aut ne ipsi

INCON-

incon
 tionib
 anima
 nizan
 in alte
 pirari
 cibus,
 tendar
 los, v
 enim
 duntur
 comm
 occlu
 crude
 sibi o
 specu
 tus d
 quia
 defun
 curen
 altari
 tione
 ibi cr
 Qu

inconditis gemitibus, aut vociferationibus affligant: denique cum iam animam exhalaturus videtur, in agonizantis manu vnâ Cereum lucentem; in alterâ Crucifixum teneant: vbi expirarit, non tam eiulatibus, quam precibus, & iuuandæ animæ vacent: attendant verò maximè, ne statim oculos, vel ora præsertim occludant: fit enim non rarò, vt qui expirasse creduntur, aliquoties respirent, seque commoueant; vnde præproperâ illâ occlusionem præ suffocari possent, quod crudele est, & impium. Dent igitur sibi orando aliquam moram, & vel speculo, vel plumulâ, an omnis halitus defecerit, diligenter explorent: quia verò maximè Missæ sacrificium defunctis prodest, quantocyùs procurent illud celebrari, præsertim in altari aliquo priuilegiato, pro liberatione animæ ex purgatorii ignibus, si ibi crucietur defunctus.

Quæres fortassis: an tenearis ipse
mori-

moribundo die noctūque adesse, donec
exspirârit, & animā deinde DEO com-
mendare? probè id feceris, si feceris;
imò si necessitas salutis deposceret, &
per alium non possis, teneris ipse non
deserere, tentareque extrema omnia,
vel in ipsis extremis; etsi fortassis mi-
nori fructu: istud tamen non erit exi-
guum, quod officio boni pastoris
perfunctus videbere: orationes, quæ
à te, tanquam Ecclesiæ ministro, pro
commendatione animæ funduntur,
plurimum valent: ideòque etiam
cùm iam sensu, aut ratione carent, non
negligendæ: neque rarò fit, vt mori-
entes, etsi nihil sensibus externis per-
cipere videantur, tamen quæ dicuntur,
agunturue, intelligant: vt nonnulli,
cùm ad se redierunt, sunt testati, ideò-
que neque tunc prætereunda, quæ
paulò superiùs attulimus de morien-
tibus iuuandis: breuiùs tamen iam,
& per quædam interualla.

NVM: